

ΙΑΣΟΝΑΣ ΧΑΝΔΡΙΝΟΣ

Συναγωνιστές. Το ΕΑΜ και οι εβραίοι της Ελλάδας

Εκδόσεις Ψηφίδες, Δεκέμβριος 2020

Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου: Ο εβραϊκός πληθυσμός στην Ελλάδα πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος στη ναζιστική Γενοκτονία. Ένας όχι ευκαταφρόνητος αριθμός κατάφερε να γλιτώσει από τον διωγμό ζώντας κρυπτόμενος στην ύπαιθρο ή ακόμα και μέσα στις γερμανοκρατούμενες πόλεις, διαφεύγοντας στο εξωτερικό ή εντασσόμενος στην Αντίσταση. Από τις αντιστασιακές οργανώσεις, εκείνη που διασταυρώθηκε πιο άμεσα με τον εβραϊκό πληθυσμό ήταν το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Η συντριπτική πλειοψηφία των εβραίων που πήραν μέρος στην Αντίσταση βρέθηκαν στις εαμικές οργανώσεις (ΕΑΜ, ΕΠΟΝ, Εθνική Αλληλεγγύη, Αετόπουλα) και στον ΕΛΑΣ. Σημαντικός αριθμός από τους περίπου 8.000 εβραίους που γνωρίζουμε πως επιβίωσαν, είτε κρυπτόμενοι στην ύπαιθρο ή στις πόλεις, είτε διαφεύγοντας στη Μέση Ανατολή, έτυχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο υποστήριξης από πρόσωπα και πρωτοβουλίες που συνδέονταν με το ΕΑΜ. Απολυτήρια και φύλλα πορείας του ΕΛΑΣ είναι από τα ελάχιστα κείμενα της κατοχικής περιόδου, στα οποία η αναγραφή του εβραϊκού ονόματος γινόταν για λόγους τιμής και αναγνώρισης και όχι ως μία ακόμα εγγραφή στην καταθλιπτική γραφειοκρατία του διωγμού, της σύλληψης και της εξόντωσης.

Το βιβλίο διερευνά την πολυσχιδή συνάντηση εβραίων και εαμικής Αντίστασης από την αρχή της Κατοχής μέχρι και τα χρόνια του Εμφυλίου, φέρνοντας στο ίδιο πλαίσιο αρχειακά ίχνη, βιβλιογραφικές πηγές και μαρτυρίες. Αναζητά τους όρους ένταξης των εβραίων στην Αντίσταση και, αντίστροφα, τις μορφές –και τα όρια– κινητοποίησης της Αντίστασης στην κατεύθυνση υποστήριξης της πιο κατατρεγμένης από τους Ναζί μερίδας του πληθυσμού. Οι «Συναγωνιστές» βαφτίστηκαν έτσι από την προσφώνηση των αγωνιστών του ΕΑΜ μεταξύ τους. Μία λέξη που αντηχεί τη διάθεση των ανθρώπων να συμπήξουν μία αγωνιστική συλλογικότητα πέρα και πάνω από παλιούς διαχωρισμούς και διακρίσεις καταγωγής, θρησκείας και ταυτότητας. Μία ξεχασμένη σελίδα της κατοχικής ιστορίας και συνάμα ένα μήνυμα που, όσο τετριμμένη κι αν είναι αυτή η διατύπωση, θα πρέπει να μας απασχολήσει σοβαρά στο παρόν, αλλά και στο μέλλον που προσδοκούμε να έρθει.